

GS-FACKET

BLIR DET **GULD** OCH **GRÖNA** SKOGAR MED HYGGESFRITT?

En GS-rapport om hur hyggesfria bruksmetoder
påverkar sysselsättning och arbetsvillkor

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning
2. Överblick
3. De hyggesfria metoderna
4. Forskare och experter om effekterna
5. Skogsarbetarnas syn på hyggesfritt
6. Framtiden och slutsatser
7. Källförteckning

”Det man ständigt får höra från skogsbolagen är att ”du är för dyr, du måste köra mer, du är fortfarande för dyr” – Peter Bylund, tidigare skogsarbetare till [Dagens Arbeta](#)

1. INLEDNING

GS-fackets främsta intresse är att värna medlemmarnas villkor och därför vill vi lyfta skogsarbetarnas röst i debatten om det svenska skogsbruket. Den debatten går allt varmare. Temperaturen och tonläget i debatten stiger samtidigt som både stridsfrågorna och intresserade aktörer blir allt fler. I det här läget borde skogsarbetarnas perspektiv och den sociala hållbarheten vara av intresse. Men sanningen är att skogsarbetarna antingen glöms bort eller ignoreras i debatten. Fokus ligger på miljö- och klimatfrågor samt hur fortsatt stigande lönsamhet ska garanteras. Men debatten måste handla mer om vad som är bra för de anställda och för den lokala bygden. Skogsarbetarens bästa är GS mål.

Den svenska skogsindustrin ger goda avkastningar till aktieägarna och dess affärsmodell är noggrant utformad. I samtal med olika branschaktörer och experter återkommer många till att skogsbruket är mycket "rationaliserat" (vilket Nationalencyklopedin definierar som "åtgärder som sätts in för att effektivisera en verksamhet genom att producera mer med givna resurser eller genom att minska kostnaderna").

GS tidigare skogsrapport "Hur ser GS medlemmar på utvecklingen för skogsbruket?" (juni, 2024) berör rationaliseringens olika effekter. Å ena sidan har det inneburit en teknikutveckling som i bästa fall har gett säkrare arbetsmiljö och en fortsatt lönsamhet trots internationell konkurrens. Å andra sidan har det bidragit till en fragmentarisering av arbetskraften till många olika entreprenörer som löpande pressas till att minska kostnaderna och villkoren. Konsekvenserna är förödande: skogsvården utförs till 97 % av utländsk arbetskraft (ofta från utanför EU) som ofta utnyttjas, att lönenivåerna för skogsmaskinförare sjunker i relation till jämförbara yrken och att många (*egen notering: eller allt fler*) skogsarbetare uppger problem med stress, press och oskäligen övervakning.

Det finns olika teorier varför det råder brist på arbetskraft och entreprenörer i skogsbruket. Men de relativt sjunkande lönenivåerna och den tilltagande pressen är den förklaring som både GS egna medlemmar och allt fler skogsentreprenörer pekar på. Det man ständigt får höra från skogsbolagen är att "du är för dyr, du

måste köra mer, du är fortfarande för dyr” säger Peter Bylund, tidigare skogsentreprenör och skogsmaskinförare, till Dagens Arbete (5 februari, 2025) om varför han lämnade branschen efter 30 år.

Det är talande att denna representativa röst kommer till tals i en facklig tidning men inte återkommer i den generella debatten. Skogsindustrin är en mäktig multimiljardindustri som bedriver en omfattande lobbyism och opinionsbildning för att sätta sin bild av skogsbruket. Det är inte förvånande att det krävs stora krafter för att väcka debatt om skogsbruket, såsom de allt mer kritiska klimat- och miljöfrågorna och den om skogsarbetarnas villkor.

För att kunna höja skogsarbetarnas röster och frågan om sysselsättning samt arbetsvillkor i debatten behöver GS ha svar på de stora frågorna som diskuteras. En av de största stridsfrågorna är hur skogen ska brukas och om hyggens vara eller icke vara. Frågan är komplex och hänsyn måste tas till olika faktorer. Sysselsättning och arbetsvillkor måste bejakas. Polariseringen inom skogens värld är stor men det råder bred enighet om att mer studier och försök av hyggesfria bruksmetoder behövs.

Om man ska utveckla metoder är det viktigt att veta vilka mål som metoderna ska utvecklas mot. Idag handlar diskussionen mer bruksmetodernas effekt på miljö och klimat men mer sällan på bruksmetodernas effekt på jobb och sysselsättning.

GS-medlemmar älskar att jobba i skogen och vill ta ansvar. De önskar att fler skulle veta om den miljöhänsyn som de tar i arbetet och den klimatnytta skogsprodukterna gör. Samtidigt visar GS egna medlemsenkät ("Hur ser GS medlemmar på utvecklingen för skogsbruket?", 2024) att många skogsarbetare anser att dagens skogsbruk inte är helt hållbart ur ett ekologiskt perspektiv.

Som en del av att ta fram rapporten har olika experter och forskare fått ge sin syn på för- och nackdelarna med de hyggesfria metoderna. Även våra medlemmar i skogen har fått delta workshop för att ge sin syn. Frågorna är många om hur de hyggesfria metoderna skulle fungera och vad effekterna skulle bli. Utvecklingen av bruksmetoder måste ta hänsyn till arbetstagarperspektivet och främja

arbetstillfällen samt schyssta villkor. Utan folklig acceptans och stöd av personalen är det svårt att värna både avverkning och miljö- och klimathänsyn.

Det finns en facklig tradition av att omfamna förändring. Vi skyddar inte arbetstillfället, vi skyddar arbetaren. Utvecklingen av skogsbruket kan inte bara värna den ekonomiska eller ekologiska hållbarheten, den måste värna den sociala hållbarheten. Frågan om skogsbrukets framtid och tillstånd är större än branschen. Skogsbruket är av stor betydelse för alla GS-branscher och ett högt virkesuttag behövs för träindustrin och grafisk industri.

Kompetensutveckling, omställningsstöd och samverkan mellan arbetsgivare och anställd samt näringsliv, fack och akademi kommer vara avgörande. Skogsarbetarens kompetens och arbete kommer vara avgörande för att kunna avverka det som ekonomin och omställningen behöver samt på det sätt som miljön och klimatet förutsätter.

I slutändan är ekvationen enkel: utan skogsarbetaren blir det varken mer guld eller grönare skogsbruk.

Jesper Lindholm, utredare GS facket, april 2025

2. ÖVERBLICK

2.1 Utvecklingen av de hyggesfria bruksmetoderna

Brukandet av skogen har varit omdiskuterat i över hundra år. Både dess omfattning och metoder har förändrats och uppfattats olika över tid. Ett av fokusområdena har varit hyggena, det område där merparten av träden har avverkats och marken till största del är fri. Hyggenas storlek har minskat och miljöhänsynen har ökat över tid. Men kritiken har vuxit de senaste decennierna av miljö-, klimat- och rekreationsskäl.

Parallellt har utvecklingen av och forskningen på de hyggesfria metoderna tilltagit. Därtill har ett bredare intresse för hyggesfria metoder ökat: opinionsundersökningar visar att 49 % av tillfrågade skogsägare i Södra Skogsägarna är intresserade av hyggesfria metoder (Sveriges Radio, 2024). Svenska kyrkan, som är en av Sveriges största skogsägare, har nyligen presenterat en utredning som föreslår att 30 % ska brukas av alternativa metoder än traditionellt trakthyggesbruk (där hyggen används). Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen anser att hyggesfria metoder borde användas mer och utgör ett viktigt komplement.

Därför är det av största vikt att GS-facket också engagerar sig i frågan om de hyggesfria metoderna för att kunna värna medlemmarnas intressen av god sysselsättning och schyssta arbetsvillkor i utvecklingen av dessa.

2.2 Naturvårdsverkets analys av skogsbrukets negativa effekter

Denna rapport kommer främst fokusera på de hyggesfria metodernas effekt på sysselsättning och arbetsvillkor. Men för att ge en bättre helhetsbild och ytterligare motivering till varför GS-facket bör vara aktiva i utformandet och utvecklandet av alternativa skogsbruksmetoder kan det vara värt att se frågan ur ett ekologiskt perspektiv.

Naturvårdsverket (expertmyndigheten på området) uppger att ett av de främsta miljöproblemen i Sverige är att "avverkning av skog har stor negativ påverkan på den biologiska mångfalden".

Det finns flera goda argument för varför det är viktigt ut ett fackligt perspektiv med miljöhänsyn i skogsbruket.

- Det är viktigt för att GS-medlemmarna själva pekar ut de ekologiska problem som det mest omfattande inom skogsbruket ur ett hållbarhetsperspektiv ("Hur ser GS medlemmar på utvecklingen för skogsbruket?", 2024).
- Lagen kräver det: skogslagen anser att miljömålen och produktionsmål är likställda.
- Ur ett affärsperspektiv är det viktigt för att värna stödet från politiken, allmänheten och konsumenterna med ett aktivt och högt uttag av skogsråvara.
- Därtill är GS-medlemmar själva beroende av de ekosystemtjänster som skogen och dess biologiska mångfald bidrar med såsom frisk luft, rent vatten, jakt-, svamp- och bärsmöjligheter, råvaror, artbanker, med mera.
- Ur ett fackligt perspektiv finns det dessutom ett tydligt mönster: där miljön förstörs är ofta behandlingen av anställda eller omtanken av människan illa därtill.

Det är viktigt för skogsarbetarna att deras arbete med att ta ett utökat miljöhänsyn får ett större erkännande i den allmänna debatten. Dessutom är skogsarbetarnas jobb en förutsättning för att skogsindustrin ska kunna producera träprodukter som är direkt nödvändiga för klimatomställningen.

3. DE HYGGESFRIA METODERNA

Det tidigare kapitlet beskriver varför det finns ett intresse för att utveckla hyggesfria metoder och hur efterfrågan på det växer. Följande kommer beskriva Skogsstyrelsens överblick av hyggesfria metoder. Enligt skogsstyrelsen innebär hyggesfria metoder att skogen sköts så att marken alltid är trädbevuxen utan att det uppstår några större kalhuggna ytor.

Myndigheten anser att:

- Hyggesfritt skogsbruk kan ses som ett komplement till traditionella hyggen.
- Hyggesfritt skogsbruk bör öka i omfattning.
- En viktig utgångspunkt i Skogsstyrelsens rådgivning är markägarens målsättning med sitt skogsbruk.

Den sista punkten kan tolkas som att när intresset nu ökar bland skogsägare för hyggesfria metoder lär Skogsstyrelsen också anpassa sitt arbete.

Hyggesfri metod: blädning

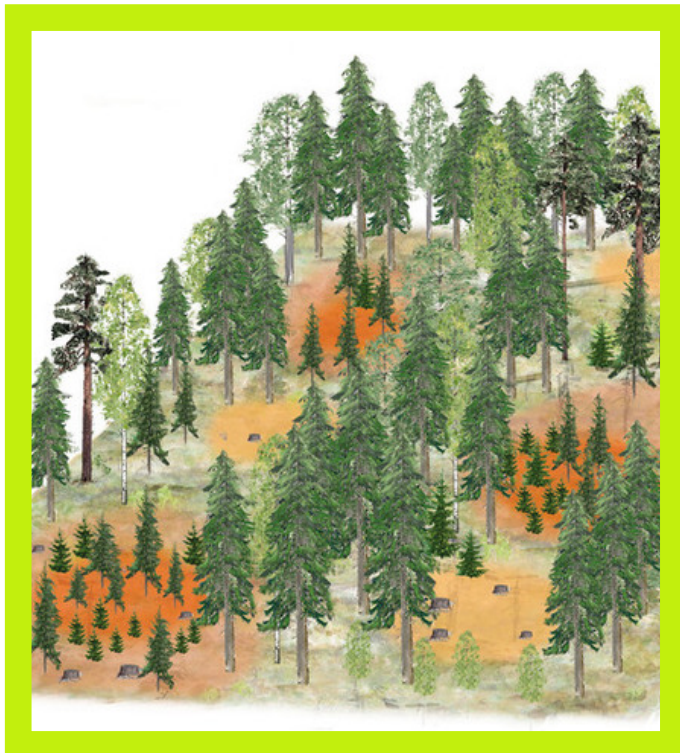
Eftersträvar en fullskiktad struktur, det vill säga en skog där det finns träd av alla storlekar

- Avverkningar sker vart 10:e - 30:e år beroende på tillväxten
- I huvudsak de största träden som avverkas och virkesuttaget brukar ligga på 20 - 30 procent av virkesförrådet.
- Till skillnad från kalavverkning så är marken alltid trädbevuxen.

Hyggesfri metod: luckhuggning

- Luckhuggning innebär att man tar upp luckor i beståndet, med avsikt att få föryngring i luckorna.
- Varje lucka får enligt Skogsstyrelsens definition vara högst 0,25 hektar stor, men ofta görs luckorna mindre.
- Hur stora luckor man vill göra beror på hur skogen ser ut och hur mycket ljus man vill ha på marken.
- Efterhand som det kommer föryngring i luckorna kan de förstöras så att de till sist "växer ihop" till ett ojämnt och olikåldrigt bestånd.

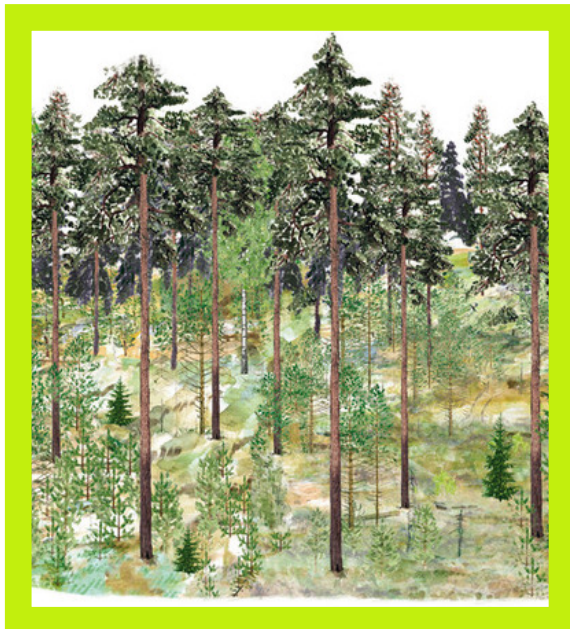
Hyggesfri metod: schackrutehuggning

- Schackrutehuggning är en variant av luckhuggning. Den innebär att skogen delas in i ett rutmönster och sedan avverkas i två eller flera etapper.
- Varannan "schackruta" består av gallringsskog eller äldre skog.
- Fördelen med denna metod är att den är mer rationell jämfört med vanlig luckhuggning.

Hyggesfri metod: överhållen skärm

- Med tall och andra ljuskrävande trädslag är det inte helt enkelt med hyggesfria metoder eftersom de kräver mer ljus för att kunna etablera sig.
- Ett sätt att föryngra tallskog och ändå behålla marken mer trädbevuxen än vid traditionellt skärmskogsbruk är metoden överhållen skärm.
- Skärm: vanligen ett glest bestånd av lika stora träd vars huvuduppgift är att skydda och eller underlätta föryngring
- En överhållen skärm innebär att skärmen hålls tätare än en vanlig fröträdsställning och sparas betydligt längre än vid traditionellt skärmskogsbruk. Därtill avvecklas skärmen i flera steg, men en viss täthet måste behållas enligt Skogsstyrelsens kriterier

Skogsstyrelsen uppger följande fördelar med hyggesfria metoder:

- Ofta ett skonsammare sätt att bruka skogen vilket gör att många arter har större möjlighet att finnas kvar, till exempel marksvampar, hänglavar, mossor, skogsfåglar och blåbärsris.
- Bibehåller skogskänslan, vilket ofta upplevs positivt i rekreationsskogar och i vissa kulturmiljöer.
- Åtgärder som skyddsdikning, markberedning och plantering behövs oftast inte i samma omfattning. Avrinningen ökar inte under vissa tidpunkter som det gör om du kalavverkar. Därmed bör risken minska för utlakning av näringsämnen och tungmetaller till vattendrag.
- Troligtvis minskar risken för ras och skred eftersom det finns kvar vegetation som binder marken och du får inte samma grundvattenhöjning som vid en kalavverkning.
- Bra för rennärings: gynnar både mark- och hänglavar. Stora täta ungskogar undviks.

Skogsstyrelsen uppger följande nackdelar med hyggesfria metoder

- Både trakthyggesbruk och hyggesfritt skogsbruk innebär risk för skador på skogen, tillväxtförluster och i vissa fall erosionsskador:
- All gallring i granskog innebär en ökad risk för rotröta i beståndet och vid återkommande åtgärder ökar den. Avverkning under vintertid, kallare än +5 grader C, eller stubbehandling minskar risken.
- Vid blädning används ofta permanenta körvägar för uttransport av virke. Upprepad körning med lite marktäckande ris i vägarna ökar risken för markskador. Vägarna behöver därför planeras väl.
- När du ställer om från enskiktade bestånd till flerskiktade, kan det finnas ökad risk för storm- och barkborreskador och nedsatt vitalitet om granarna har liten andel grönkrona. Även vid skärmställning finns en

ökad risk för stormfällning. Det är därför viktigt att du planerar åtgärden på ett bra sätt och att du inte gör för stora virkesuttag på en gång.

- Avverkningskostnaderna blir i de flesta fall högre, vilket beror på att planeringen tar längre tid och det tar längre tid att avverka när du ska ta hänsyn till kvarstående skog. Eftersom man bara tar ut en del av virket blir det längre och därmed dyrare terrängtransport än vid en föryngringsavverkning.

3.1 GS-fackets förhållningssätt till skogsbruket och de hyggesfria metoderna

Troligtvis riktar sig Skogsstyrelsen främst till skogsägare med rådgivning, men det är tydligt att det sociala perspektivet ej är i fokus och att personalens perspektiv inte inkluderas i myndighetens sammanställning av de hyggesfria bruksmetoderna.

GS har på kongressen 2022 slagit fast att förbundet vill se ett hållbart och aktivt skogsbruk som bidrar till klimatomställningen och landsbygdens utveckling samt ger fler jobb med schyssta villkor. Det viktigaste för förbundet är att värna medlemmarnas intressen i samhällsdebatten om skogen. Sveriges skogsbruk ska vara ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbart. GS bär särskilt ansvar för det sociala perspektivet, ett område som få andra bär ansvar för.

GS behöver värna de ekonomiska värdena med skogsbruket samt för relaterade branscher och främja dess roll för Sverige, särskilt för landsbygdens utveckling och livsvillkoren för våra medlemmar. GS värnar en rättvis klimatomställning som främjar affärsmöjligheterna att ersätta fossila material, skapar nya jobb och som motverkar klimatkrisens konsekvenser för våra medlemmar och samhället.

GS följer den fackliga strategin om att bejaka förändring genom att värna ett utvecklat skogsbruk med god sysselsättning och schyssta villkor. Ny teknik bör utvecklas och nya metoder främjas. Därmed ser GS-facket att det är viktigt att aktivt arbeta för att påverka utvecklingen av hyggesfria metoder samt lösa de problem som de hyggesfria metoderna kan orsaka. Skogsarbetarnas

arbetstillfällen och arbetsvillkor måste vara en nyckelfaktor i utvecklandet av alla metoder för att bruka skogen.

Därför har GS-facket tagit fram denna rapport och som en del av den haft dialog med forskare, experter och skogsarbetare om de hyggesfria metodernas effekter. Särskilt fokus har varit på metodernas effekter på sysselsättning och arbetsvillkor. Bara genom att ta fram rapporten och att träffa olika aktörer kan vi spela en aktiv roll för att forskning och branschens aktörer ser till arbetstagar- och sysselsättningsperspektivet.

4. FORSKARE OCH EXPERTER OM DE HYGGESFRIA METODERNA

Följande har deltagit i intervjuer med GS-fackets utredare för att kartlägga de hyggesfria metodernas effekt på sysselsättning och arbetsvillkor:

- Jonas Cedergren, forskare, Skogforsk
- Lars Eliasson, forskare, Skogforsk
- Lars Lundqvist, forskare, SLU
- Line Djupström, forskare, Skogforsk
- Linda Eriksson, expert, Skogsindustrierna
- Back Tomas Ersson, forskare, SLU
- Camilla Widmark, forskare, SLU
- Carl Apelqvist, expert, Skogsstyrelsen
- Lars-Olof Sarenmark, expert, Naturvårdsverket
- Peter Arne, skogsentreprenör
- Anders Tivell, skogsägare

Sammantagna positiva poänger som har lyfts fram

- Hyggesfria metoderna utvecklas allt mer och ökar avverkningsvolymen
- Gynnar särskilda arter av flora och fauna bättre
- Kan minska pressen då ingreppen behöver ske över längre tid och mer noggrant
- Kan ge mer fint virke som gör att mer kol kan bindas under längre tid vilket gynnar klimatet
- Kan appliceras på annan skog än fullskiktad

- Kan minska skador och klara klimatförändringar bättre
- Kan höja status på yrket
- Kan ge pengar oftare åt skogsägare
- Kan eventuellt leda till högre sysselsättning då hyggesfria metoder är mer arbetsintensiva, exempelvis då avverkning sker oftare och mer körvägar behövs (svårt att säga på förhand då det finns ekonomiska incitament att hålla ner högre personalkostnader)

Sammantagna negativa poänger som har lyfts fram

- Kan innebära mer manuell avverkning
- Kan minska avverkningsvolymerna
- Kan innebära mindre förädlade plantor och minska efterfrågan på dessa
- Kan innebära mer skogsvägar
- Saknas fullskiktad skog som krävs för blädning
- Övriga metoder är bara mindre varianter av trakthyggesmetoder
- Det skulle kunna leda till mindre utbud av råvara från skogen till pappers- och massaindustrin
- Behöver mer planering

Många är eniga om:

- Mer forskning behövs
- Fler praktiska försök behöver göras
- Hyggesfria metoder behöver mer plats i skogsutbildningar

5. SKOGSARBETARNAS SYN PÅ HYGGESFRITT

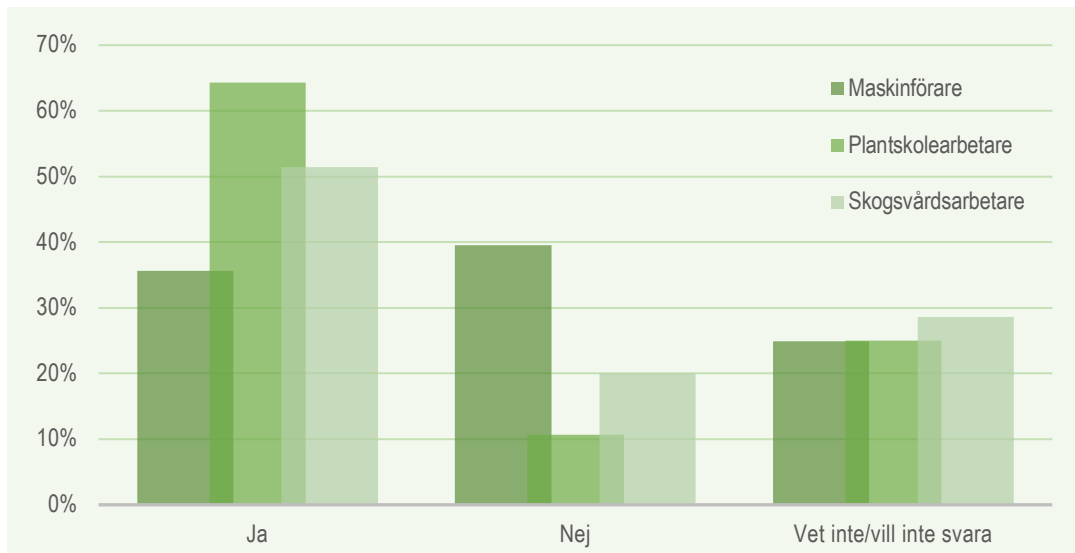
5.1 Tidigare medlemsenkät om hyggesfritt

Bakgrund

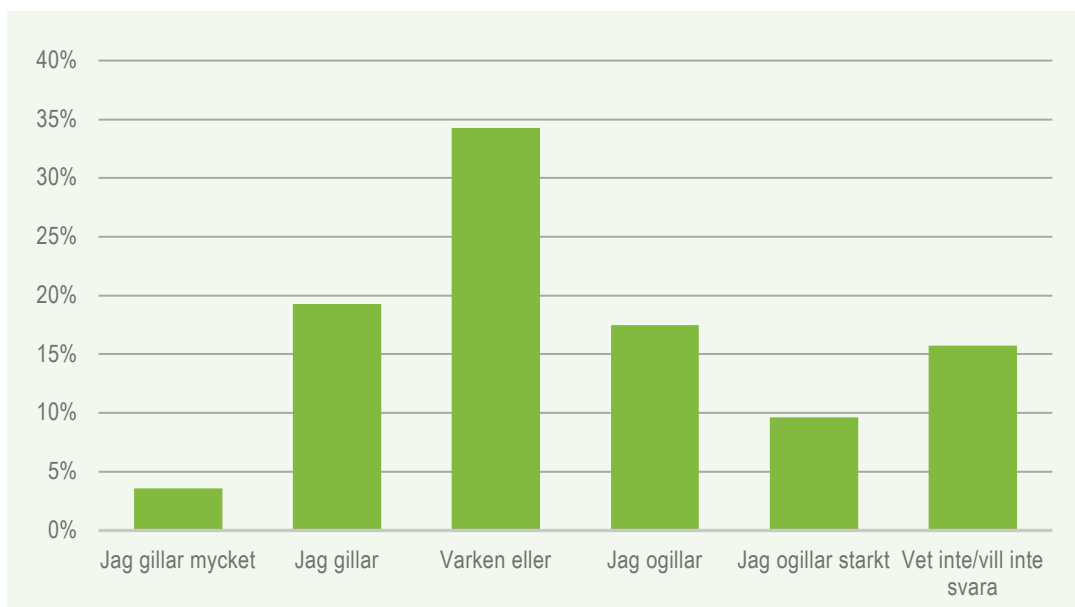
GS genomförde en enkät förra året som en del av en tidigare rapport för att kartlägga vad medlemmarna inom skogsavtalet tycker. Det var framförallt tre yrkesgrupper som har deltagit i enkäten och som också organiseras inom skogsavtalet. 1 473 medlemmar tillfrågades om att vara med och 408 av dem deltog. Svarsfrekvensen på 28 procent är ovanligt hög för att vara en intern GS-enkät. I efterföljande presentation av enkätens resultat kommer vissa diagram enbart fokusera på skogsmaskinsförarnas svar. Detta då de är den största yrkesgruppen och de som tydligast påverkas av skogsbruksmetoder.

Enkät svar om hyggesfritt

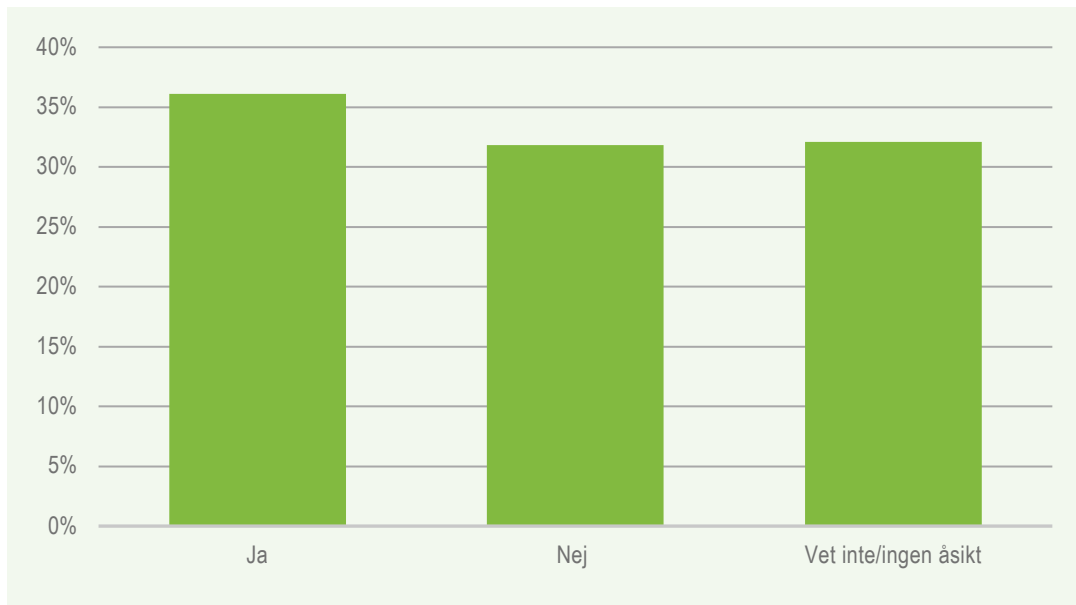
I Finland måste statliga skogsbolag använda hyggesfria metoder för minst 25 procent av skogen. Tror du att det skulle fungera i Sverige? (Alla respondenter).

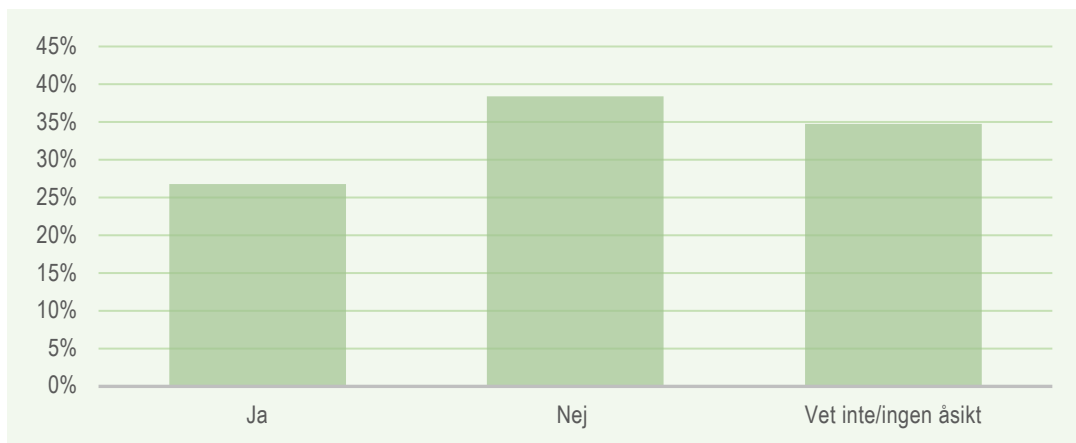
Vad tycker du om att använda hyggesfria metoder i ditt eget arbete? (Ställd till maskinförare)

Skulle du vilja att det användes mer hyggesfria metoder i Sveriges skogsbruk? (Alla respondenter)

Skulle du vilja att det användes mer hyggesfria metoder i Sveriges skogsbruk? (ställd till maskinförare)

5.2 Workshops om hyggesfritt

GS-facket anordnade två workshops om hyggesfria metoder för att bättre fånga upp åsikter och frågor från medlemmarna som jobbar inom skogsavtalet (det kollektivavtal som omfattar skogsbruket). Till den första workshopen blev samtliga medlemmar inom skogsavtalet inbjudna medan den andra workshopen skedde med förhandlingsdelegationen (de som har blivit valda av medlemmarna att förhandla nytt avtal) inom skogsavtalet.

Medskick från digital workshop med medlemmar ur skogsbruket

Som en del av rapporten genomförde GS en workshop med skogsmaskinförare, plantskolearbetare och skogsplanerare för att samla in skogsarbetarnas perspektiv på hyggesfria metoder. Diskussionen visade att det finns en försiktig öppenhet för utveckling av alternativa metoder, men också en oro över hur dessa påverkar arbetstillfällena, lönsamhet och arbetsvillkor.

Deltagarna betonade vikten av att rätt åtgärd används på rätt plats. Hyggesfria metoder kan fungera som ett komplement i vissa områden med höga naturvärden, men det finns en osäkerhet kring hur de ska kunna möta industrins behov av virke på ett ekonomiskt hållbart sätt. Samtidigt finns det en uppfattning om att utvecklingen inte är något som sker i isolering – marknaden och EU:s regelverk har en betydande påverkan på skogsbrukets framtid, vilket gör det viktigt att Sverige aktivt kommunicerar sina förutsättningar och behov.

Ett återkommande tema var den ökande pressen på skogsmaskinförarna. Kraven på att identifiera och undvika små växter i skogen, samtidigt som produktionstakten ska hållas hög, upplevs som en utmaning. Det fanns också en frustration över att skogsbruket i allt större utsträckning styrs av EU:s regleringar, där beslut tas långt från den verklighet som råder i den svenska skogen.

Flera deltagare lyfte att skogsarbetarnas arbetsvillkor måste vara en central del av omställningen. Med ökad användning av hyggesfria metoder kan arbetssätt

förändras, vilket ställer krav på både kompetensutveckling och tydligare riktlinjer. För att branschen ska fortsätta vara attraktiv krävs en helhetssyn där ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet vägs samman.

Workshopen visade att det finns behov av mer forskning och praktiska försök för att bättre förstå hur hyggesfria metoder kan tillämpas på ett sätt som gynnar både skogsbruket och de som arbetar i det. Här har GS en viktig roll i att lyfta skogsarbetarnas perspektiv och säkerställa att förändringar sker med hänsyn till både sysselsättning och hållbarhet.

Fysisk workshop med förtroendevalda och anställda:

Det finns förväntningar om att GS-facket ska bli mer närvarande i skogsdebatten och att förbundet tydligare lyfte medlemmarnas åsikter. Det är viktigt för deltagarna att lyfta det som är bra inom skogsbruket och den allt större miljöhänsyn som tas. Deltagare ansåg att hyggesfria metoder borde primärt användas i känsliga områden.

Det fanns många frågor som lyftes av deltagarna. Om var skogsägare bor och vilka är det som vill göra vad med skogen. Om hur hyggesfria metoder kan leverera det som industrin behöver och hur vi ska få ut tillräckligt med virke. Framförallt handlade frågan om hur mycket arbetskraft som skulle behövas och hur det skulle påverka behovet av plantor om mer självföryngring används. Därtill påpekades det att hyggesfria metoder skulle kräva mer kompetenssatsningar och att det skulle kunna försvåras på grund av rådande personalbrist. Sådana utbildningsinsatser måste löna sig. Därutöver fanns frågor om gamla träd verkligen binder den mängd kol som man vill uppnå och om självföryngring binder mer kol än förädlade plantor. Mindre förädling skulle kunna minska tillväxten och resiliensen.

Det fanns även mycket praktiska frågor om utförandet av och resultaten av de olika hyggesfria metoderna. De alternativa metoderna förutsätter tidskrävande arbete med att få fler vägar och väckte frågor om hur man får in ljusinsläpp som

krävs för att träd ska växa på nytt. Därtill väcktes farhågor baserat på tidigare exempel där hyggesfria metoder har använts vilket har gett den berörda skogen för höga värden så man kunde ej fortsätta bruka den. En annan risk som en deltagare såg var om incitamenten skulle kunna öka för att folk ej planterar träd alls om man använder hyggesfria metoder till den grad att lagen bryts, dvs att skog inte är på väg att växa efter 3-5 år. När det gällde skogsstyrelsens påstående om att det skulle kunna bli mer fint virke väcktes synpunkter om att detta kommer kräva bättre bedömning av träd och svårighet i att bedöma vilka som då ska lämnas som naturvårdsträd.

Deltagarna lyfte även att det blir allt vanligare med utländska skogsmaskinförare som avverkar (vid sidan av skogsvården som redan sköts av enbart utländska skogsarbetare i princip) vilket orsakar problem med att förstå både kollektivavtal och skogslagen. Om man ska applicera nya metoder eller utöka miljöhänsynen krävs mer resurser till introduktion av utländsk arbetskraft. Deltagare påpekade att det bästa hade varit om skogsbolagen anställde egna lag av skogsarbetare och tog in arbetskraft endast när det rådde brist. Men den utbredda uppfattningen är att motparten inte vill ta ansvar för den svenska modellen och inte tillämpar kollektivavtalen. Det råder en stark press där man alltid ska göra mer och där den nya resultatsiffran alltid ska vara högre än den senaste. Den nuvarande digitaliseringen och ökade insamlingen av data väcker även fråga om integritet kring den tilltagande övervakningen. En av deltagarna påpekade att det varit konflikter där chefer har använt data på tvivelaktigt vis.

6. FRAMTIDEN OCH SLUTSATSER

GS värnar den svenska skogslagen som omfamnar produktivitets- och miljömål som jämbördiga. Utvecklingen av de hyggesfria metoderna måste ta betydligt större hänsyn till den sociala dimensionen av hållbarhet, såsom sysselsättning, schyssta arbetsvillkor och levande landsbygd. Det finns ett flertal frågetecken som behöver redas ut kring arbetskraftsintensivitet, nyttjandet av de förädlade plantornas fördelar, behovet av kompetenshöjande insatser, användandet av utländsk arbetskraft när miljöhänsynen ökar samt hur bruksmetoderna varierar.

Eftersom efterfrågan på hyggesfria metoder ökar är det av vikt att GS engagera sig i att värna skogsarbetarnas intressen i utvecklingen av dessa metoder. Det är viktigt att påpeka att slutsatserna är osäkra och frågetecken är många för skogsbrukets del. I bästa fall skulle det kunna leda till fler jobb på totalen, att känslig skog kan brukas på acceptabelt vis och mer fint virke vilket skulle kunna uppmuntra utvecklingen av mer förädlingen inom en större träindustri. I sämsta fall riskerar det att leda till ytterligare press utan kompensation för skogsarbetarna, en mindre efterfrågan på plantor och något minskade avverkningsvolymmer.

Det är också av värde att sätta en eventuell förändring av bruksmetoderna i paritet med andra förändringar. En forskare från SLU kommenterade arbetet med denna rapport med att säga att hyggesfria metoder är en mindre förändring än den som kommer med teknikutvecklingen, exempelvis med AI och digitaliseringen. Förändrade metoder och teknik kan höja statusen på yrket och göra skogsarbetarnas kompetens allt viktigare, vilket skulle kunna försvåra att man byts ut mot andra. Men det är av vikt att alla förändringar tar hänsyn till det som är medlemmarnas främsta arbetsmiljöproblem: produktionspress och -stress.

Ett tydligt medskick från medlemmarna är att det är viktigt att belysa allt bra som dagens skogsbruk medför, inte bara i form utav sysselsättning och ekonomi, utan även med utvecklad miljöhänsyn och viktiga skogsprodukter som spelar en

avgörande roll i klimatomställning. Debatten är ofta alltför svart-vit och behöver nyanseras samt lyfta de goda insatser som skogsarbetarna gör.

En av de tyngsta slutsatserna är att mer forskning och praktiska försök behövs. Här finns en potential för exempelvis Svenska kyrkan – vars utredningen föreslår mer hyggesfritt skogsbruk – att tillhandahålla både de data och erfarenheter som behövs men också en hållbar styrning som värnar både miljö och klimat samt skogsarbetaren och en levande landsbygd. De svenska fackförbunden har en framgångsrik tradition av att omfamna förändring som ett sätt att skydda arbetaren. Här behöver vi både omfamna och styra förändringen.

Slutsatser:

- **Skogsarbetarnas praktiska frågor och organisatoriska behov kring hyggesfria metoder måste bejakas.**
- **De hyggesfria metoderna måste garantera en säker arbetsmiljö med så lite manuellt arbete som möjligt.**
- **Kompetenshöjande insatser inom hyggesfria metoder måste tillgodoses och löna sig.**
- **Värdet av förädlade plantor måste bejakas fortsatt inom hyggesfria metoder och plantskolornas värdefulla verksamhet ges förutsättningar i ett förändrat skogsbruk.**
- **Att hyggesfria metoder kan gynna biologisk mångfald vilket kan främja avverkning i känsliga områden och därmed också ge ett bredare allmänt stöd för fortsatt avverkning.**
- **Att det behövs mer forskning och försök med hyggesfria metoder ger utrymme att medvetet utveckla metoderna till att säkra avverkningsvolymerna och trygga sysselsättning samt schyssta villkor.**
- **Hyggesfria metoder bör fortsatt ses som ett komplement och en omställning av skogsbruket måste värna sysselsättning, schyssta villkor och den lokala ekonomin.**

- **Möjligheten till mer finvirke skulle kunna öka förädlingsgraden samt utveckla träindustrin och nya jobb.**
- **GS behöver lyfta fler röster bland skogsarbetarna både internt och externt samt belysa det positiva med ett aktivt skogsbruk och den alltmer utvecklade miljöhänsyn.**

7. KÄLLFÖRTECKNING

Dagens Arbete (2025). Peter lämnade skogs-branschen: "Det är en sån fruktansvärd press. [Länk här.](#)

GS-facket (2024). Hur ser GS medlemmar på utvecklingen för skogsbruket? [Länk här.](#)

Naturvårdsverket (2023). Den biologiska mångfalden utarmas – globalt och i Sverige. [Länk här.](#)

Nationalencyklopedin. Rationalisering. [Länk här.](#)

Sveriges radio (2024). Intresset för hyggesfritt skogsbruk växer – trycker på förändringar. [Länk här.](#)

Svenska kyrkan (2024). Kyrkan och skogen. [Länk här.](#)

Skogsstyrelsen (2025). Hyggesfritt skogsbruk. [Länk här.](#)

